

การพัฒนาแบบฝึกเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม สำหรับเด็กออทิสติก

(A Program Development to Create a Training Model for
Enhance Social Skills of Children with Autism)

★ พัชรี จิวพัฒนกุล¹

ศาสตราจารย์ ดร. ผดุง อารยะวิญญู²

รองศาสตราจารย์ ดร. สมสรร วงษ์อยู่น้อย³

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์⁴

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาแบบฝึกเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก ด้วยการดำเนินการวิจัยพัฒนาเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้ ขั้นที่1การสร้างแบบตรวจสอบทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก ขั้นที่2 การสร้างแบบประเมินทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก และขั้นที่3 การเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นเด็กออทิสติกที่มีปัญหาทักษะทางสังคม ด้านการควบคุมตนเอง การสื่อความหมายกับบุคคลอื่น และการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น ที่เรียนอยู่ช่วงชั้นที่1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา2549 โรงเรียนวัดโสมนัส สำนักงานเขตการศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เลือกโดยวิธีเจาะจง จำนวน 6 คน

¹ อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

² ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

³ อาจารย์ประจำสำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

⁴ อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและวัดผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 3 ชนิด คือ แบบตรวจสอบทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก แบบเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก และแบบประเมินทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก ใช้รูปแบบการวิจัยทางการศึกษาพิเศษการทดลองกลุ่มตัวอย่างเดี่ยว(Single Subject Design) แบบหลายเส้นฐานระหว่างพฤติกรรม (Multiple Baseline Across Behaviors) แบบ A-B-A ผลการที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้คือ

1. แบบฝึกเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ตรวจสอบทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก โดยใช้แบบตรวจสอบทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติกที่สร้างขึ้น

ขั้นที่ 2 เสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก โดยใช้แบบเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก ที่สร้างขึ้น

ขั้นที่ 3 ประเมินทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก โดยใช้แบบประเมินทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก ที่สร้างขึ้น เครื่องมือวิจัยที่สร้างขึ้นทั้ง 3 ชุดนี้ได้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว เห็นว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับดี ซึ่งรายละเอียดของเครื่องมือมีดังนี้

1.1 แบบตรวจสอบทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ แบบ 2 ตัวเลือก ใช้ทดสอบเด็กออทิสติกเป็นรายบุคคล มีเนื้อหาครอบคลุมทักษะทางสังคม 3 ด้าน เป็นแบบตรวจสอบรายการทั้งสิ้น 31 ข้อคำถาม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ทักษะทางสังคมด้านที่ 1 การควบคุมตนเอง แยกเป็นทักษะย่อยที่ 1 การรอคอย มีแบบตรวจสอบรายการ 6 ข้อคำถาม ทักษะย่อยที่ 2 การทำตามกติกาที่กำหนด มีแบบตรวจสอบรายการ 7 ข้อคำถาม

ทักษะทางสังคมด้านที่ 2 การสื่อความหมายกับบุคคลอื่น แยกเป็น ด้านย่อยที่ 1 การสบตา มีแบบตรวจสอบรายการ 5 ข้อคำถาม ด้านย่อยที่ 2 การเลียนแบบ มีแบบตรวจสอบรายการ 3 ข้อคำถาม ด้านย่อยที่ 3 การแสดงความรู้สึกผู้อื่น มีแบบตรวจสอบรายการ 5 ข้อคำถาม และ

ทักษะทางสังคมด้านที่ 3 การทำงานร่วมกับบุคคลอื่น แยกเป็น ด้านย่อยที่ 1 การแบ่งปัน มีแบบตรวจสอบรายการ 6 ข้อคำถาม ด้านย่อยที่ 2 การทำตามคำแนะนำ มีแบบตรวจสอบรายการ 4 ข้อคำถาม

1.2 แบบเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก มีลักษณะเป็นแผนการจัดกิจกรรมครอบคลุมทักษะทางสังคม 3 ด้าน รวม 64 กิจกรรม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ทักษะทางสังคมด้านที่ 1 การควบคุมตนเอง แยกเป็น ทักษะย่อยที่ 1 การรอคอย มี 11 กิจกรรม ทักษะย่อยที่ 2 การปฏิบัติตามกติกาที่กำหนด มี 11 กิจกรรม

ทักษะทางสังคมด้านที่ 2 การสื่อความหมายกับบุคคลอื่น แยกเป็นทักษะย่อยที่ 1 การสบตา มี 4 กิจกรรม ทักษะย่อยที่ 2 การเลียนแบบ มี 4 กิจกรรม ทักษะย่อยที่ 3 การแสดงความรู้สึกผู้อื่น มี 16 กิจกรรม

ทักษะทางสังคมด้านที่ 3 การทำงานร่วมกับบุคคลอื่น แยกเป็น ทักษะย่อยที่ 1 การแบ่งปัน มี 9 กิจกรรม ทักษะย่อยที่ 2 การทำตามคำแนะนำ มี 9 กิจกรรม

1.3 ประเมินทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก มีลักษณะเป็นแบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมสำหรับเด็กออทิสติกแบบช่วงเวลาของการเกิดพฤติกรรม (Interval Recording) เป็นแผ่นตารางสังเกตและบันทึกพฤติกรรม (Interval Scoring Sheet) โดยกำหนดการสังเกตและบันทึกพฤติกรรม ครั้งละ 10 นาที แบ่งเป็น 10 ช่วงเวลาๆ ละ 1 นาที ใช้กำหนดการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับการเสริมสร้างทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก

2. ประสิทธิภาพของแบบฝึกเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก จากการศึกษาพบว่าแบบฝึกนี้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับดีมากโดย

2.1 แบบตรวจสอบทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติกมีค่าความเที่ยงตรงเชิงพินิจเท่ากับ 1.00

2.2 เด็กออทิสติกที่ได้รับการเสริมสร้างทักษะทางสังคม 3 ด้าน มีทักษะทางสังคมสูงขึ้น

ABSTRACT

A Program Development to Create a Training Model for Enhance Social Skills of Children with Autism. The major purpose of this study was to develop a package for training

social skills for autistic children. The research procedure was devised into 3 stages as follows Stage 1. Develop a social skill checklists for autistic children. Stage 2. Develop a social skill assessment for autistic children. Stage 3. Develop a social skill training package for autistic children. The sample consisted of 6 autistic children, whose social skills were inadequate in the areas of self control, communication with others, and working cooperatively form schoolchildren in grade 1, 1st semester of the Academic Year 2006, form Wat Somanas School, Bangkok Metropolis, Ministry of Education. Three instruments were employed in the study, namely, Social Skill Checklist, Social Skill Assessment, and Social Skill Training Package. The Multiple Baseline Design of the Single Subject Design, A-B-A, was utilized in this research.

The findings were as followed:

1. A Social Skill Training Package was created and developed in accordance with the specified criteria. This was developed in three stages : The social skills of the autistic children were screened using the Social Skill Checklists, 2. The Social Skill Training Package was developed and applied to the autistic children, and 3 The social skills of the autistic children were assessed using the Social Skill Assessment Forms. The above 3 instruments were reviewed by the expert and, as a result yielded acceptable face validity. The brief description of the research development was as follows:

1.1 The Social Skill Checklist consisted of 31 dichotomous items, devising in 3 area including 1. Self – Control, 2. Communication and Working with Others. 3. The Self Control was devised in to 2 sub-areas, namely, Waiting consisting of 6 items, and Following Rules covering 7 items, Communication comprising 3 sub-areas, including – Eye-Contact covering 5 items, Imitation – 3 Items, Showing Interest in Others – 5 items. Working with Others was divided into 2 sub-

areas; Sharing which consisted of 6 items and Following Instruction – 4 items

1.2 The Social Skill Training Package consisted of 64 social skill activities covering the above 3 areas : 11 activities for Waiting and also 11 items for Following Rules – Self – Control ; 4 activities for eye – contact , 4 activities for Imitation and 16 activities for Sharing and 9 activities for Following Instruction-Working Others.

1.3 The Social Skill Assessment applied the interval recording in the observation and the recording of the behaviors of the autistic children which were recorded in the interval scoring sheet. The behaviors were recorded in accordance with the social skills being trained.

2. The efficiency of the Social Skill Training Package was ascertained at the “very high” level.

2.1 The Social Skill Assessment reached 1.00 of face validity.

2.2 The social skills of autistic children learned through the Social Skill Training Package improved significantly.

บทนำ การศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาประเทศให้มีคุณภาพ หากคนส่วนใหญ่ในประเทศมีคุณภาพแล้วย่อมส่งผลต่อการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าในที่สุด และจากกระแสสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว รัฐตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาบุคลากรของชาติในทุกๆด้านด้วยการวางรากฐานการศึกษาให้มั่นคง รัฐจะต้องพัฒนาคนให้พร้อมที่จะเผชิญกับวิถีชีวิตและให้เอื้อต่อการพัฒนาประเทศโดยส่วนรวมในอนาคต สังคมปัจจุบันจึงเร่งการพัฒนาคุณภาพของคนทุกคนโดยให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้ทุกคนได้พัฒนาตามศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 มาตรา 43 บัญญัติไว้ว่า "บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดการให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย" จึงเกิดการปฏิรูปการศึกษาและมีการตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 อันเป็นกฎหมายแม่บทในการบริหารและจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับดังกล่าวได้กำหนดให้รัฐต้องจัดการศึกษาให้กับคนในชาติทุกคนทุกกลุ่มไม่เว้นเด็กพิการหรือเด็กด้อยโอกาส และระบุไว้ชัดเจนในหมวด 2 สิทธิหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 10 วรรค 2 ว่า "การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การเรียนรู้หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้หรือ ไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาสต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ วรรค 3 "การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง" จากการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 เปิดโอกาสทางการศึกษาให้แก่ทุกคนในชาติปรากฏว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีโอกาสเข้าสู่ระบบโรงเรียนจำนวนมากขึ้น

จำนวนเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เข้าสู่ระบบโรงเรียนมากขึ้นเหล่านี้ พบว่า เด็กออทิสติกถูกส่งเข้าโรงเรียนมากขึ้นด้วย เด็กออทิสติกมีเพิ่มมากขึ้นประมาณร้อยละ 3 ของเด็กพิเศษ (ผดุง อารยะวิญญู. 2546 : 12) เป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษาให้กับเด็กออทิสติก คือการส่งเด็กเข้าสู่ห้องเรียนปกติหรือระบบเรียนร่วมให้มากที่สุดโดยมีความเชื่อพื้นฐานว่า เด็กออทิสติกมีความเหมือนเด็กปกติมากกว่าความแตกต่าง (ดารณี อุทัยรัตนกิจ. 2545 : 29) มีความเห็นว่าการให้เด็กออทิสติกเรียนร่วมกับเด็กปกติเป็นการ บูรณาการทั้งทางด้านสังคมและ การเรียนเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กปกติและ เด็กออทิสติกจะได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน

เด็กออทิสติกเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษกลุ่มหนึ่งที่มีความบกพร่องของพัฒนาการหลายด้านได้แก่ ความบกพร่องของทักษะทางสังคม การสื่อสาร จินตนาการ และการแสดงพฤติกรรม

(ดารณี อุทัยรัตนกิจ. 2545 : 29) เด็กออทิสติกขาดความเข้าใจกฎเกณฑ์ทางสังคม การสร้างปฏิสัมพันธ์ไม่เป็นธรรมชาติ มีพฤติกรรมทางสังคมไม่สมวัย ไม่เป็นที่ยอมรับของเพื่อนและบุคคลทั่วไป (เพ็ญแข ลิ้มศิลา. 2545 : 27) ทักษะทางสังคมเป็นทักษะและมีความสำคัญต่อมนุษย์ในการดำรงชีพและการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมทุกระดับ ต้องมีการติดต่อสัมพันธ์กันโดยอาศัยทักษะทางสังคม(ศิริกัลยา พิงแสงสี. 2539 : 28) ทักษะทางสังคมมีความสำคัญต่อพัฒนาการทางสังคมของเด็กมากและส่งผลกระทบต่อเด็กในทุกๆด้าน ทั้งทางด้านจิตใจ สังคม ทักษะทางสังคมมีความสำคัญเพราะเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็น และมีความสำคัญต่อมนุษย์ที่จะดำรงชีวิตและทำให้การทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขปรับตัวเข้ากับผู้อื่น เด็กออทิสติกมีปัญหาพัฒนาการทางด้านสังคมในลักษณะมีปฏิสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสมกับบุคคลอื่นหรือขาดทักษะทางสังคม ส่งผลให้เด็กออทิสติกขาดเพื่อน มีปัญหาในการปรับตัว การทำงานร่วมกับบุคคลอื่นๆ (Teplin. 1996: 52) ; (Dalton. 2000 : 45) ; (Greene. 2001 :12) เด็กทั่วไปจะเรียนรู้ทักษะทางสังคมต่างๆ จากการสอน การฟัง การสังเกตสิ่งต่างๆ รอบตัวอยู่ทุกวัน (วินัดดา ปิยะศิลป์. 2537: 45) แต่เด็กออทิสติกไม่สามารถทำสิ่งเหล่านี้ได้ จึงจำเป็นต้องช่วยเหลือพัฒนาความเข้าใจทางสังคมให้แก่เด็กออทิสติก(ผดุง อารยะวิญญู. 2542 : 162) เพื่อที่จะช่วยให้เด็กสามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข

ด้วยเหตุผลต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาารูปแบบการฝึกเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติกโดยการใช้ทฤษฎีทางจิตใจหลักการอ่านจิตใจเป็นฐานในการคิดกิจกรรมการเล่นและเกมเพื่อฝึกทักษะทางสังคมด้านการรับรู้และเข้าใจอารมณ์บุคคลอื่น และใช้แนวคิดวิธีการสอนโดยใช้เรื่องราวทางสังคมมาเป็นฐานในการคิดกิจกรรมการเล่นและเกมในการฝึกเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมด้านการควบคุมตนเอง การสื่อความหมายทางสังคมกับบุคคลอื่น การทำงานร่วมกับบุคคลอื่น

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ

1. สร้างแบบฝึกเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติกที่กำลังเรียนอยู่ในช่วงชั้นที่ 1 ซึ่งมีปัญหาทักษะทางสังคมกับบุคคลอื่นดังนี้

1.1 สร้างแบบตรวจสอบทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก ด้านการควบคุมตนเอง การสื่อความหมายกับบุคคลอื่น และการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น

1.2 สร้างแบบประเมินทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก ด้านการควบคุมตนเอง การสื่อความหมายกับบุคคลอื่น และการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น

1.3 สร้างแบบเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก ด้านการควบคุมตนเอง การสื่อความหมายกับบุคคลอื่น และการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น

2. ประเมินประสิทธิภาพของแบบฝึกเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก ดังนี้

2.1 ประเมินทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก ด้านการควบคุมตนเอง การสื่อความหมายกับบุคคลอื่น และการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น โดยการสังเกตและบันทึกพฤติกรรม ก่อนขณะทำการ และหลังทำการทดลองใช้แบบเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก

2.2 ประเมินผลแบบฝึกเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก

สมมติฐานในการวิจัย

1. แบบตรวจสอบทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติกมีความเชื่อมั่นไม่ต่ำกว่า 0.80

2. ประสิทธิภาพของแบบฝึกเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก อยู่ในระดับเหมาะสมดี

2.1 เด็กออทิสติกที่ได้รับการฝึกทักษะทางสังคม ด้วยแบบฝึกเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก ด้านการควบคุมตนเอง มีทักษะทางสังคมสูงกว่าก่อนได้รับการฝึก

2.2 เด็กออทิสติกที่ได้รับการฝึกทักษะทางสังคม ด้วยแบบฝึกเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก ด้านการสื่อความหมายกับบุคคลอื่น มีทักษะทางสังคมสูงกว่าก่อนได้รับ การฝึก

2.3 เด็กออทิสติกที่ได้รับการฝึกทักษะทางสังคม ด้วยแบบฝึกเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก ด้านการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น มีทักษะทางสังคมสูงกว่าก่อนได้รับการฝึก

วิธีดำเนินการวิจัย

ประเภทของงานวิจัย ใช้รูปแบบการวิจัยทางการศึกษาพิเศษการทดลองกลุ่มตัวอย่างเดี่ยว (Single Subject Design) แบบหลายเส้นฐานระหว่างพฤติกรรม (Multiple Baseline Across Behaviors) แบบ A-B-A

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ศึกษาคือ เด็กออทิสติกที่มีปัญหาทักษะทางสังคมที่กำลังเรียนอยู่ในระดับช่วงชั้นที่ 1

2. กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือ เด็กออทิสติก ซึ่งเรียนอยู่ระดับช่วงชั้นที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนวัดโสมนัส สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กระทรวงศึกษาธิการ ที่มีปัญหาทักษะทางสังคมในการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลอื่นด้านการควบคุมตนเอง การสื่อความหมายกับบุคคลอื่น การทำงานร่วมกับบุคคลอื่น เลือกโดยวิธีเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 6 คน

ตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรต้น คือ แบบฝึกเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก ตัวแปรตาม คือ ทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก 3 ด้าน ได้แก่ การควบคุมตนเอง การสื่อความหมายกับบุคคลอื่น การทำงานร่วมกับบุคคลอื่น

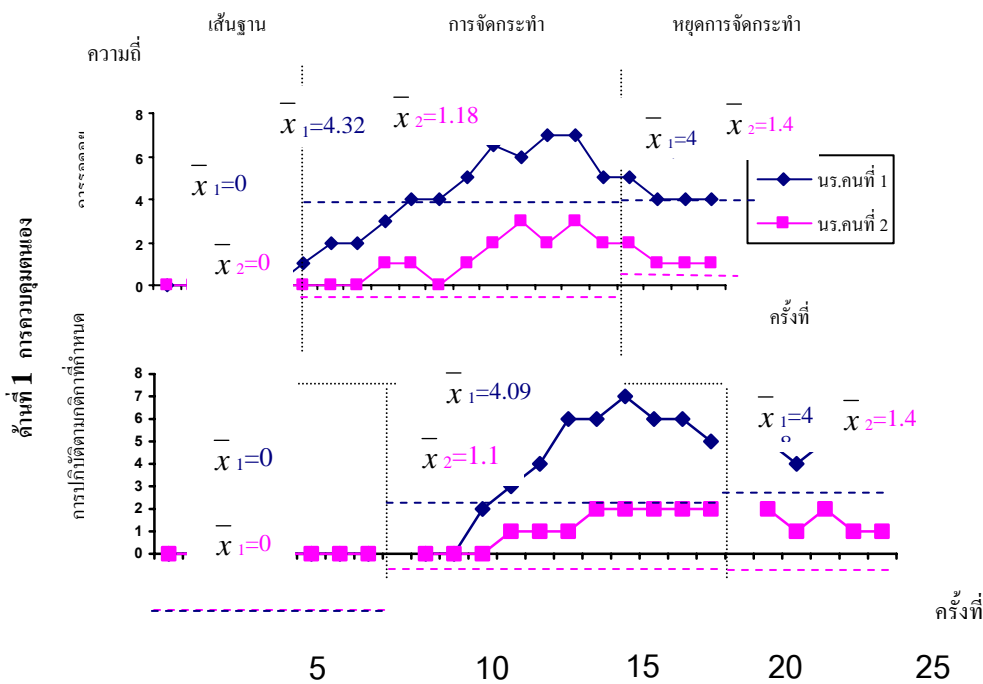
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1.แบบตรวจสอบทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ 2 ตัวเลือกใช้ทดสอบเด็กออทิสติกเป็นรายบุคคล มีเนื้อหาครอบคลุมทักษะทางสังคมพื้นฐาน 3 ด้าน 31 ข้อคำถาม 2. แบบเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก ซึ่งเป็นแผนการจัดกิจกรรมครอบคลุมทักษะทางสังคมพื้นฐาน 3 ด้านรวม 64 กิจกรรม 3. แบบประเมินทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก เป็นแบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมสำหรับเด็กออทิสติกแบบช่วงเวลาของการเกิดพฤติกรรม (Interval Recording)

การเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างเดือนมิถุนายน – กันยายน 2549 ทำการตรวจสอบนักเรียนจำนวน 6 คน โดยใช้แบบตรวจสอบทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่าง ในการเสริมสร้างทักษะทางสังคมพื้นฐาน ด้านการควบคุมตนเองจำนวน 2 คน ด้านการสื่อความหมายกับบุคคลอื่นจำนวน 2 คน และด้านการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นจำนวน 2 คน การทดลองนี้ ใช้การวิจัยทางการศึกษาพิเศษในรูปแบบกลุ่มตัวอย่างเดี่ยว (Single Subject Design) ประเภท Multiple Baseline Across Behaviors โดยกลุ่มตัวอย่างที่ได้คัดเลือกแบบเจาะจง จะได้รับการเสริมสร้างทักษะทางสังคมด้วยชุดฝึกกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นครั้งละ 30 นาที ในด้านการควบคุมตนเอง 22 ครั้ง ด้านการสื่อความหมายกับบุคคลอื่น 24 ครั้ง และด้านการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น 18 ครั้ง ส่วนการประเมินทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติกนั้น นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จะถูกสังเกตและบันทึกพฤติกรรมทักษะทางสังคมพื้นฐานเป้าหมายครั้งละ 10 นาทีต่อ 1 คน โดยกำหนดการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมเป็น

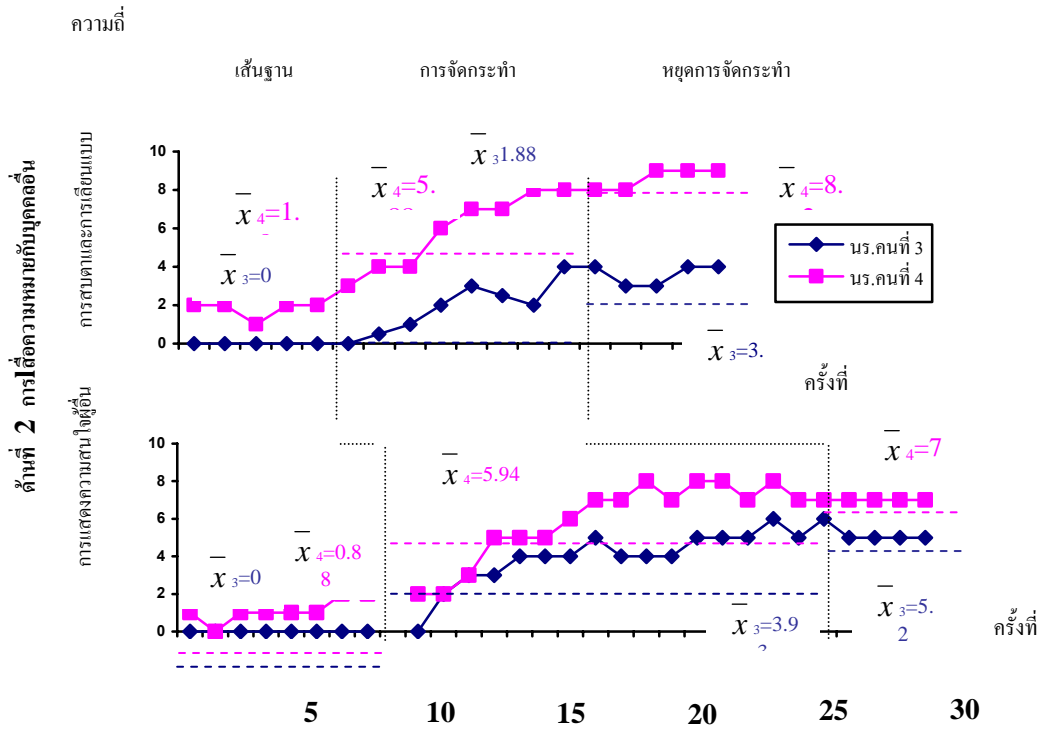
3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 (พื้นฐาน) ระยะที่ 2 (การจัดกระทำ) และระยะที่ 3 (ติดตามผล) นักเรียนคนที่ 1,2 ได้รับการตรวจสอบทักษะทางสังคมพื้นฐานด้านการควบคุมตนเอง นักเรียนคนที่ 3,4 ได้รับการตรวจสอบทักษะทางสังคมพื้นฐานด้านการสื่อความหมายกับบุคคลอื่น นักเรียนคนที่ 5,6 ได้รับการตรวจสอบทักษะทางสังคมพื้นฐาน ด้านการสื่อทำงานร่วมกับบุคคลอื่น

การวิเคราะห์ข้อมูล นำผลการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมสำหรับเด็กออทิสติก ของนักเรียนแต่ละคนมาหาค่าความสอดคล้องของผู้สังเกตทั้ง 2 คน นำค่าที่มีความสอดคล้องเกิน ร้อยละ 80 แสดงผลโดยกราฟเส้นตรง

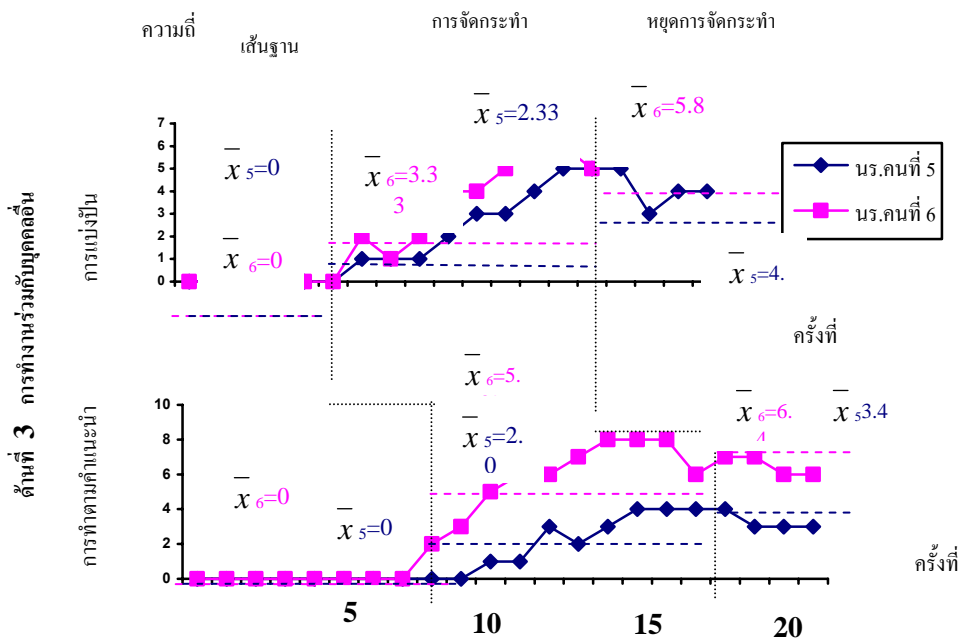
ผลการวิจัย พบว่านักเรียนทั้ง 6 คนที่ได้รับการเสริมสร้างทักษะทางสังคมมีทักษะทางสังคมสูงขึ้น

ค่าความถี่ และค่าเฉลี่ยการเกิดพฤติกรรมทักษะทางสังคมเป้าหมายของนักเรียนคนที่ 1 และ 2 ซึ่งหลังจากการเสริมสร้างทักษะทางสังคมด้านการควบคุมตนเองแล้วมีทักษะทางสังคมสูงขึ้น

ค่าความถี่ และค่าเฉลี่ยการเกิดพฤติกรรมทักษะทางสังคมเป้าหมายของนักเรียนคนที่ 3 และ 4 ซึ่งหลังจากการเสริมสร้างทักษะทางสังคมด้านการสื่อความหมายกับบุคคลอื่นแล้วมีทักษะทางสังคมด้านการสื่อความหมายกับบุคคลอื่นมีสูงขึ้น

ค่าความถี่ และค่าเฉลี่ยการเกิดพฤติกรรมทักษะทางสังคมเป้าหมายของนักเรียนคนที่ 5 และ 6 ซึ่งหลังจากการเสริมสร้างทักษะทางสังคมด้านการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นแล้วมีทักษะทางสังคมด้านการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นมีสูงขึ้น

การอภิปรายผลการวิจัย การประเมินผลแบบฝึกเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก จากการศึกษา พบว่า

2.1 แบบตรวจสอบทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก มีความเที่ยงตรงเชิงพินิจ 1.00 ทุกด้าน

2.2 แบบประเมินทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก ซึ่งเป็นแบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมแบบช่วงเวลาของการเกิดพฤติกรรม (Interval Recording) ในเวลา 10 นาที แบ่งเป็น 10 ช่วงๆ ละ 1 นาที และอุปกรณ์เสริมอื่นๆ มีความเหมาะสมใช้บันทึกการสังเกตพฤติกรรมทักษะทางสังคม

2.3 แบบเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก ซึ่งเป็นแผนการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก สามารถเสริมสร้างทักษะทางสังคมให้แก่เด็กออทิสติกทั้ง 3 ด้านสูงชันดังนี้ 2.1 นักเรียนคนที่ 1 และ 2 ที่ได้รับการเสริมสร้างทักษะทางสังคม ด้านการควบคุมตนเอง เรื่องการรอคอย และการปฏิบัติตามกติกาที่กำหนด มีทักษะทางสังคม สูงขึ้น

2.2 นักเรียนคนที่ 3 และ 4 ที่ได้รับการเสริมสร้างทักษะทางสังคมด้านการสื่อสารกับบุคคลอื่น เรื่อง การสบตา การเลียนแบบ และการแสดงความสนใจผู้อื่น มีทักษะทางสังคมสูงขึ้น

2.3 นักเรียนคนที่ 5 และ 6 ที่ได้รับการเสริมสร้างทักษะทางสังคมด้านการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น เรื่องการแบ่งปัน และการทำตามคำแนะนำ มีทักษะทางสังคมสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. แบบฝึกเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก นี้ประกอบด้วย 3 ส่วนคือ 1. แบบตรวจสอบทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก 2. แบบประเมินทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก 3.แบบเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก มีความเหมาะสมที่หน่วยงานทางการศึกษาโดยเฉพาะด้านการศึกษาพิเศษ จะกำหนดให้ทำการตรวจสอบปัญหาที่แท้จริงของเด็กแต่ละคน ก่อนวางแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) เพื่อจะได้จัดทำ IEP ได้เหมาะสมและมีประสิทธิผลเป็นรายบุคคล

2. จากผลจากการเสริมสร้างทักษะในครั้งนี้ พบว่านักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการเอาใจใส่จากผู้ปกครองอย่างใกล้ชิดให้ความร่วมมือติดตามความก้าวหน้าของบุตรหลานจากผู้วิจัยอย่างใกล้ชิด ผลการทดลองพัฒนาได้ดีกว่า ซึ่งจะเป็นแนวคิดและแนวทางสำหรับผู้บริหาร ผู้รับผิดชอบงานแนะแนว และอาจารย์ที่รับผิดชอบใน

การวางแผนเสนอแนะแนวทาง สร้างความร่วมมือเอาใจใส่จากผู้ปกครองเพื่อพัฒนาบุตรหลานได้เต็มศักยภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. แบบฝึกเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติกนี้ เป็นการวิจัยที่ใช้การวิจัยทางการศึกษาพิเศษ แบบการวิจัยกลุ่มตัวอย่างเดี่ยว (Single Subject Design) รูปแบบหลายเส้นฐานระหว่างพฤติกรรม (Multiple Baseline Design Across Behavior) ซึ่งเก็บข้อมูลจากการสังเกตและบันทึกพฤติกรรม ต้องการข้อมูลที่มีความเชื่อมั่น ผู้ที่จะนำแบบฝึกเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติกนี้ไปใช้ ควรจะได้ศึกษาทำความเข้าใจและทดลองฝึกการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมให้มีความรู้ความชำนาญ

2. เด็กออทิสติกมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย การเลือกใช้กิจกรรมสื่อเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับเด็กแต่ละคน ผู้วิจัยควรจะต้องศึกษาว่ากิจกรรมและสื่อในแต่ละแผนการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสมสอดคล้องกับความชอบและมีพลังเสริมแรงต่อเด็กจริงๆ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรจะจัดทำแผนการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะทางสังคมด้านการควบคุมตนเองการสื่อความหมายกับบุคคลอื่น และการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น โดยใช้สื่อมัลติมีเดีย

2. ควรจะเสริมสร้างทักษะทางการสื่อความหมายให้แก่เด็กออทิสติกโดยเฉพาะแผนการจัดกิจกรรม Joint Attention เช่น การชักชวนให้เพื่อนสนใจสิ่งที่ตัวเองสนใจ การชักชวนให้เพื่อนเล่น เป็นต้น และแผนการจัดกิจกรรม Emotional Reciprocity ควรจะเพิ่มการแลกเปลี่ยนทางอารมณ์

3. ควรจะออกแบบการทดลองเพื่อศึกษาความเข้มของการจัดกระทำ(ความถี่ที่เหมาะสมของจำนวนครั้งในการจัดกิจกรรม)ที่เสริมสร้างทักษะด้านต่างๆ สำหรับเด็กแต่ละคน หรือ ออกแบบเปรียบเทียบผลการเสริมสร้างทักษะกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน 2 กลุ่ม เช่น

กลุ่มเด็กออทิสติกที่ขาดทักษะทางสังคม ลักษณะไม่พูดที่มีอารมณ์รุนแรง และกลุ่มเด็กออทิสติกที่ขาดทักษะทางสังคมลักษณะไม่พูดอารมณ์ดี

4. ควรจะนำเทคนิคและวิธีการอื่นที่สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กออทิสติก เช่น บัตรพลัง (Power Card) มาเป็นแนวในการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก

บรรณานุกรม

- ดาร์ณี อุทัยรัตนกิจ.(2545). "จะรู้ได้อย่างไรว่าเด็กเข้าข่ายออทิสซึม", ในเอกสารประกอบการประชุมปฏิบัติการ เรื่องครู หมอ พ่อแม่ : มิติการพัฒนาศักยภาพบุคคลออทิสติก. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ผดุง อารยะวิญญู.(2542).การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. พิมพ์ครั้งที่ 2.กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แว่นแก้ว.
- เพ็ญแข ลีเมศิลา. 2542). การรักษาออทิสซึมเบื้องต้นในโรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์: สมุทรปราการ ศรีกัลยา พิงแสง.(2539). การศึกษาพฤติกรรมของครูในการส่งเสริมทักษะทางสังคมให้แก่นักเรียนชั้นประถมปีที่ 6 โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา.คณะกรรมการ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- Dalton, R., & Forman, M. A. (2000). " Pervasive Developmental Disorder and Childhood Psychosis. in " Nelson Textbook of Pediatrics. 16th ed.Edited by Philadelphia : WB Saunders Company.
- Greene, S. (2001). "Social Skill Intervention for Children with Autism and Asperger Disorder," in Autism A Comprehensive Occupational Therapy Approach. Edited by Heather Miller – Kuhaneck. Bethesda : The American Occupational Therapy Association
- Teplin, S. W. (1999). ' Autism and Related Disorders, " In Developmental - Behavioral Pediatrics. 3rd ed. Edited by Melvin D . Levine, William B. Carey and Allen C. Crocker. Philadelphia : W. B. Saunders. (online). Available. : <http://www.chmed.com/aut>. Retrieved April 12, 2003.